

Kostyál László

Lewis Colburn installációja a Göcseji Múzeumban

Az installáció
a Göcseji Múzeum
kiállítóterében

Érdekes kortárművészeti esemény helyszíne volt augusztus utolsó hetében a Göcseji Múzeum földszinti aulája. A Philadelphiából érkezett, és egy hónapig Zalaegerszegen alkotó amerikai szobrászművész, Lewis Colburn állította ki itt készült, az őt a városban érő élményekre reflektáló *Three Museum Objects* című, háromrészes installációját.

Mindenkor érdekes, hogy egy messziről érkezett ember figyelmét mi ragadja meg a mi köznapi világunk számunkra természetesnek és többnyire jellegtelennek tűnő objektumaiból. Különösen így van ez, ha az illető történetesen szobrászművész, aki különösen is érzékeny egyrészt a plasztikai formákra, másrészt a történelmi múlt és a jelen kapcsolatára. Az amerikai művész az alsólendvai Pál Kátja képzőművész júniusban Zalaegerszegenre költöztetett – és az itteni művészeti életben váratlan pezsgést eredményező – D'CLINIC Studios című projektjének keretei között érkezett a városba. E projekt egy-egy hónapra ellátást és alkotási lehetőséget biztosít fiatal kortárs művészek számára, amely a világ bármely országából megpályázható.

Az iowai születésű, New Yorkban (Syracuse University) végzett Colburn jelenleg a philadelphiai Drexler University adjunktusa, itt szobrászatot oktat hallgatóinak. Az elkészült és bemutatott installációjához hasonló jellegűeket már több alkalommal készített, ami historiai érdeklődését tükrözi. Ő maga így vall szándékairól munkájának ismertetőjében:

„A Three Museum Objects egy szoborsorozat, mely a zalaegerszegi múzeumban és a város épített környezetében található tárgyakon alapul. Ezek a tárgyak együtt Zalaegerszeg történelmének szubjektív keresztmetszetét alkotják. A három tárgy nagyon különböző zalaegerszegi területről és a történelem különböző időszakaiból származik. Az egyik tárgy egy fém vitrin darabokra tört, majd újra összerakott kerámia edényekkel, a Göcseji Múzeum gyűjteményéből származó tárgyak közvetlen replikája. A másik két tárgy egyike Vajta László mellszobrának másolata a Magyar Olajipari Múzeumból, illetve két beton villanypózna mása Zalaegerszeg utcáiról. Minden tárgy az eredeti méretének fele, raklapokon kiállítva, mintha szállítására készen állna. Arra vállalkozom, hogy a saját kis történetem írom meg Zalaegerszegről, talán egy múzeumi kurátor szemszögéből, aki a régió hosszú történetén tekint végig, a Three Museum Objects-be kiválasztott hétköznapi és történelmi tárgyakon keresztül.”

Az első, amin a Colburn vizuális gondolataiként is értékelhető objektum kapcsán érdemes elgondolkozni, nem csak az, hogy mit ábrázolnak, hanem az is, hogy mit nem. Ha egy egerszegi ember kap hasonló feladatot, alighanem a nagytemplomot, a zsinagógát, a falumúzeumi házakat, a TV-tornyot vagy a termálfürdő részletét emeli ki, ha pedig – mint Colburn – kisebb léptékben gondolkodik, a barokk Szentháromság-emléket, a Dísz-téri Tulipánt, esetleg egy falumúzeumi haranglábat vagy göcseji keresztet. Lehetséges, hogy néhány minden egyedi jelleget nélkülöző, összetört, majd restaurált, a helyi múzeumban látható őskori kerámia, egy Kossuth-díjas, de a városhoz csak erős áttételekkel kapcsolódó vegyész mérnök portréja, valamint egy szürke beton villanyoszlop sajátos elegye jobban jellemzi a települést és annak történetét, mint az említettek közül bármelyik, találmára kiválasztott három objektum? A kérdésre nem lehet egyértelmű igennel vagy nemmel felelni, mert a választ alapvetően „ha”-val kell kezdeni, és feltételes módban folytatni. *Ha* valaki messziről, mondjuk az Egyesült Államok keleti partvidékéről, ismeretek nélkül érkezik a városba, *elképzelhető*, hogy e három objektum által, saját szemszögéből jellemezhetőnek találja Zalaegerszeg történelmét. Hiszen két megbecsült, múzeumban őrzött és mutogatott emlékről (így, egyes számmal szólok jelen összefüggésben a kerámiák csoportjáról is) van szó, valamint egy olyan harmadikról, amely, mint típus – számunkra alig észrevehetően – meghatározó eleme a városunk képének. Nem településünk általunk ismert eseményekből összeálló történelméről beszélhetünk, hanem egy olyan, a művész által felfedezett és megfogalmazott históriáról, amely a „már az őskorban is...” kitéllettel kezdődik, egy jelentős (ennek oka lényegtelen), a „történelmi időkben tevékenykedő” személyiséggel folytatódik, és a mai városkép egy meghatározónak látott fragmentumával végződik. Közöttük pedig: snitt. Más megközelítésből úgy is értelmezhetjük, hogy van a városnak konkrét produktuma (terméke), van(nak) jelentős személyisége(i), és van egy egyéni hangulata, a további részletek pedig lényegtelenek.

Próbáljuk meg felülemelkedni a Colburn megközelítése kapcsán kialakuló, a „hiszen semmit nem tud sem a múltunkról, sem a jelenünkről!” – jellegű, némileg jogos sértettség-érzeten, és megérteni azt, hogyan lát minket egy irányunkban tájékozatlan, de nyitott és jóindulatú amerikai értelmiségi. Installációjával általánosságban fogalmaz ugyan, de meglehetősen éleslátással. Az ő szemszögéből Zalaegerszeg egy távoli, kiemelkedő jellegzetességek nélküli magyar kisváros (legalábbis amerikai

Kostyál László
és **Tóth Norbert** a
megnyitón

Lewis Colburn
az installációval

viszonylatban), amely azonban több ezer éves történelmi múlttal rendelkezik (a város, mint hely), amelyet a ma itt lakók büszkén kutatnak és mutatnak be. A város emellett szorgalmasan ápolja neves személyiségei (általában) emlékét, akik sokat tettek fejlődéséért. A település képe, jellege szürke, de racionális, rendezett; izgalmak nélküli, de mégsem unalmas. Véleményével vitatkozhatunk, berzenkedhetünk ellene, de el kell fogadnunk, és emellett fontos regisztrálnunk, milyen kép alakul ki rólunk egy elfogulatlan szemlélőben.

Az amerikai szobrász együttesének fontos jellemzője, hogy mindhárom objektuma 1:2-es arányú, pontos (anyagában persze csak a rendelkezésre álló lehetőségek szerinti) másolata az eredetinek. A rekonstrukció precizitását 3D-s szkennerek és számítógép segítségével biztosítja. Colburn ezzel azt hangsúlyozza, hogy ő a méretét ugyan a bemutatathatóság szempontjából racionálisra csökkentve, de a valós objektumot (annak másolatát, és nem szabadabb asszociációra épülő reflexióját) állítja elé. Egyik oldalról kiragadja eredeti összefüggéseiből és teljesen új kontextusba helyezi ábrázolásai tárgyát, a másik oldalról az eredeti kapcsolódási pontok közül megtartja az egyik legfontosabbat, az arányosságot. Hiszen lehetne a villanyoszlopból kisplasztikai motívum, a büsztből „ütősebbre” felnagyított fejtorzó, és a kerámiákat is lehetett volna eredeti méretükben vagy akár erősebb kicsinyítéssel rekonstruálni, de így egy, a művész által fontosnak tartott összefüggés elveszne. A másolat pontossága mellett a közöttük meglévő arányosság is olyan kapocs, amely objektumait eredeti közegükhöz köti. Colburn installációja egyszerre objektív és szubjektív is, éppen az jellemzi a művészt, ami a történetírókat: az általa fontosnak tartott, különböző idősíkokhoz kapcsolódó mozzanatokat kiemeli, csoportosítja és felépíti rá egy narratívát, az ő saját valóságát, ha úgy tetszik,

történelmét, amit azután a művészet sajátos eszközeivel fogalmaz meg. Ő maga erről így vall: „...*a történelem... egy ilyen szubjektív narratíva, amely jelenkori érdekeinket és prioritásainkat tükrözi*”.

A szubjektív történelemről alkotott véleményét hangsúlyozza azzal is, hogy mindhárom objektumot egy-egy – természetesen 1:2 arányban lekicsinyített – raklapra állította, amivel elhelyezésük ideiglenes voltára utal. Nem objektív, véglegesen felállított dogmaként tekint tehát saját narratívájára, hanem mint elmozdítható, magával vihető, vagy akár újra is értelmezhető összefüggésrendszerre. A raklap formájú posztamensekkel azt is jelzi továbbá, hogy a rajtuk lévő objektumok között „három pontot” is el kell képzelni, vagyis további, hasonló jellegű objektumok sora is ide állítható lenne. Ilyen szemszögből e motívum egyfajta idézőjelként is felfogható.

Colburn művészi attitűdje voltaképpen nem új, s bár a mainstream kortársművészet képviselője, ezen belül – némi ellentmondással – klasszikusnak is mondhatjuk, hiszen a valóság egy részletének (méretaránytól függetlenül) élethű mását a művészeti szcénába emelő, az 1960-as években megjelenő alkotói mentalitás (George Segal, Edward Kienholz, Claes Oldenburg, Duane Hanson stb.) mára a kánon részévé vált. Amit esetében ki kell emelnünk, az a különböző idősíkok összekapcsolására és a múlt újraértelmezésére irányuló törekvés, a történelmi mozzanatok jelenkorra gyakorolt hatásának vizsgálata. Attól válik jellegzetesen egyénivé, hogy az ilyen jellegű művészeti törekvések korábbi képviselőitől eltérően nem a pillanatnyi látvány valamelyik egységes részletének hangsúlyozottan objektív rekonstrukcióját tűzi ki célul maga elé, hanem – mondhatni posztmodern gesztussal – szubjektíven, a kronológiai folyamatok érzékeltetését szem előtt tartva válogat a látvány fragmentumai közül, és ezeket egy teljesen új dimenzióba helyezve hangszereli újra.

Nem feledkezhetünk meg a három objektum kiválasztásának egy további szempontjáról sem. Elvégre Colburn alapvetően szobrász, és szemmel láthatóan olyan motívumokat keresett, amelyek szimbolikus tartalmuk mellett bizonyos plasztikai izgalmat is hordoznak. Ennek jegyében bírnak sajátos ritmussal a művész által saját kezűleg sorba rakott edények, melyek lekerekített formája emellett éles kontrasztban áll az alattuk lévő, konstruktív jellegű múzeumi vitrinnel. Ugyanezt az egymással felelő ellentétet látjuk a merevítő biztonsági keretbe zárt, önmagában organikus jellegű portrén is, míg a mászó lyukakkal tagolt villanyoszlopok voltaképpen ritmikus és monoton folytonossági hiányokkal tarkított sűrű, kissé keskenyedő hosszhasábok. Mindhárom motívum hordoz tehát olyan térbeli érdekességeket, amelyek felkelthetik egy szobrász figyelmét, és megindíthatják fantáziáját.

Az installáció bemutatásának helyszíne önmagában is szimbolikus jellegű. A múzeum a város történelmének relikviáit őrző intézményként a múlt értelmezésének és bemutatásának egyik szentélye, így egyik szempontból természetesnek tűnik, hogy Colburn történelmi ihletésű alkotása ebben a környezetben jelenjen meg. Két objektuma voltaképpen saját közegébe került vissza. Más szempontból nézve a dolgot, az előcsarnok enteriőrjében felállított kortársművészeti sorozat közvetlen „szomszédjai” Kisfaludi Stróbl Zsigmond akadémikus szépségű szobrai voltak, melyekkel éles polémiát folytattak. De mégis, éppen ez a kontraszt bizonyult a múlt és a jelen találkozási pontjának, és az első pillanatban talán bántó ellentétet keltve annak a diskurzusnak a részévé vált, amelynek Lewis Colburn alkotásával sikeresen törekedett fórumot biztosítani.